

Regelstyring frem for selvstyre

Et helt centralt element i Universitetsloven var øget selvstyre til universiteterne og deres nye, eksternt dominerede bestyrelser. Virkeligheden er blevet en ganske anden. Videnskabsministeren har siden brugt både økonomisk pression og skærpede, stedse mere detaljerede regler til at styre universiteterne stadig strammere

ÅRETS REGELKATALOG

Af Christina D. Tvarnø
Tegning: Niels Poulsen

Universiteterne kigger lang efter Universitetslovens oprindelige ide om selvstyre. Loven har i stedet medført en stadig strammere, mere detaljeret ministeriel regelstyring. Og videnskabsministeren bruger hvert år nye justeringer i grundlaget for universiteternes bevillinger og nye regler til at styre og adfældsregulere universiteterne yderligere.

I år er de nye tiltag en konkurrenceudsættelse af basismidlerne til forskning, et yderligere øget fokus på strategisk forskning og en ny taxameterbonusmodel. Alle disse tiltag er direkte adfældsregulerende og stemmer på ingen måde overens med universitetslovens oprindelige ide om øget selvstyre.

Målet er kvalitetssikring

Videnskabsminister Helge Sander mener eksplicit, at der skal følge strenge krav om kvalitet med de milliarder, der uddeles til universiteterne. Pengene til forskning skal vejes op mod andre vigtige samfundsopgaver som for eksempel skolegang og kræftbehandling. Denne grundlæggende prioritering af samfundets midler er begrundelsen for, at der stilles krav til universiteternes kvalitet.

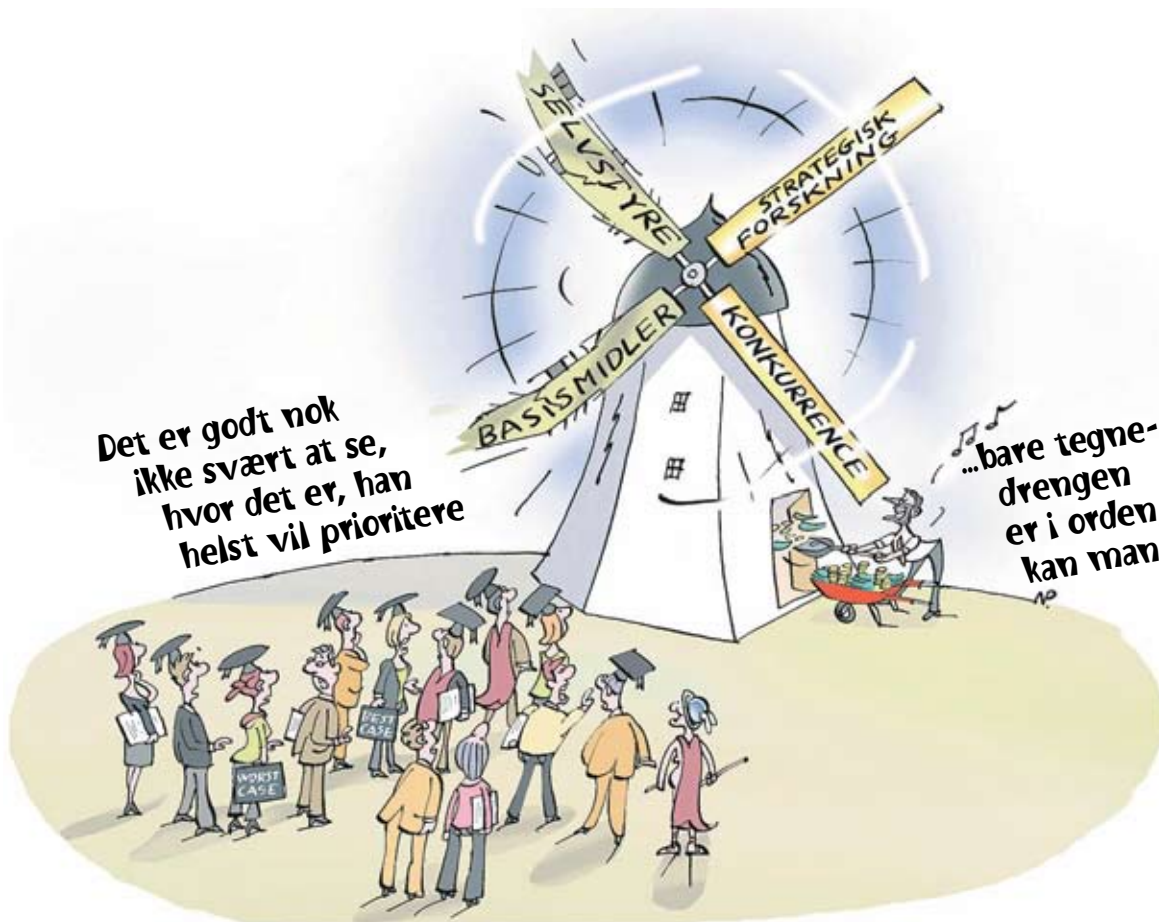
Derfor skal universiteternes basismidler til forskning i konkurrence. Et større element af konkurrence mellem universiteterne giver ifølge Videnskabsministeren nemlig bedre resultater. Logikken fortjener et nærmere gennemsyn.

Der skal stilles strenge krav om kvalitet og resultater til universiteterne. Disse krav skal ikke opfyldes ved at sikre universiteterne midlerne til at bruge alle kræfter på at fokusere på deres helt centrale opgave, forskning og undervisning inden for deres respektive forsknings- og undervisningsfelter – kombineret med krav om at udvikle forskningsmiljøer i verdensklasse, øge produktionen af relevante og internationalt konkurrencedygtige forskningsresultater og -publiceringer samt at styrke deres forskningsbaserede uddannelser.

Kravene skal sikres ved, at universiteterne skal bruge deres kræfter på en indbyrdes konkurrence om forskningsmidlerne – en konkurrence mellem væsensforskellige respektive størrelser samt styrker og svagheder inden for naturvidenskab, sundhedsvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora.

Basismiddelkonkurrencen

Basismidlerne er de offentlige forskningsbevillinger, der går til universiteternes grundlæggende forskningsaktiviteter. Disse bevillinger udgør således selve grundstammen i de ressourcer,

som CBS og Danmarks syv andre universiteter har til rådighed til forskningen.

Det er Regeringens forslag, at universiteterne basismidler til forskning skal tildeles i konkurrence. For at finde frem til denne konkurrence om basismidlerne vindere og tabere skal universiteterne rankes efter point i ni kategorier – som for eksempel international publicering, ekstern finansiering, ph.d. produktion, foredrag og synlighed i den offentlige debat.

CBS OBSERVER har forgæves forsøgt at få en forklaring på, hvilke fordele der er ved denne konkurrence, fra Venstres forskningspolitiske ordfører, Malou Aamund. Trods flere henvendelser har Malou Aamund ikke svaret.

Ingen konkurrencemølle

Til gengæld har både Socialdemokraterne og Dansk Folkeparti haft tid til at give deres bud ideen om konkurrenceudsatte basismidler. Samlet set kunne det godt se ud som om at regeringen er i undertal, når det gælder ideen om konkurrenceudsatte basismidler.

- Som udgangspunkt er Dansk Folkepartis holdning til konkurrenceudsættelse af basismidler negativ. Der går i forvejen alt for meget af forskerens tid med at skrive ansøgninger til forskningsrådene, siger Jesper Langballe, forskningspolitisk ordfører for Dansk Folkeparti, der lægger mere vægt på universiteternes traditionelle opgaver end på konkurrence.

- Jeg har dyb respekt for det klassiske universitets idealer, så som fri forskning, sandhed og ubestikkelig. Forskning er for mig en udvidelse af den menneskelige erkendelse, forklarer Jesper Langballe.

Også Socialdemokraterne er imod ideen om at konkurrenceudsætte universiteternes basismidler:

- Tanken om konkurrenceudsatte basismidler ikke er holdbar. Socialdemokraterne støtter ikke modellen om de ni indikatorer. Vi siger nej til konkurrencemøllen, blandt andet fordi det er et ekstra styringsinstrument, siger Kirsten Brosbøl, forskningspolitisk ordfører for Socialdemokraterne, og understreger:

- Det er vores grundlæggende synspunkt, at der ikke skal konkurrenceudsættes flere midler end i dag.

Andre muligheder

Både Socialdemokraterne og Dansk Folkeparti ser andre muligheder for fremtidens universiteter. Jesper Langballe lægger vægt på, at det er den forskningsbaserede undervisning, der udgør kernen i universiteternes formål.

- Opgaven i forbindelse med universiteterne er at styrke og bevare den forskningsbaserede undervisning. Forskerne skal bruge deres tid på det, de er gode til, nemlig forskning og undervisning. De skal ikke bruge den til at løbe rundt efter penge kasserne, mener Jesper Langballe og fortsætter:

- Det bør være et mål, at univer-

siteterne får de samme midler til både forskning og undervisning, fordi det støtter op om forskningsbaseret undervisning. Men sådan er fordelingen ikke på alle universiteter.

Socialdemokraterne ser et øget samarbejde mellem de danske universiteter som vejen frem:

- I Danmark skal universiteterne samarbejde og ikke konkurrere indbyrdes. Derfor vil Socialdemokraterne fremme samarbejdet, så de danske universiteter bedre kan konkurrere med udlandet, siger Kirsten Brosbøl.

Regel- eller selvstyre

Tanken om selvstyre og konstant strammere regelstyring fra politisk side er i direkte modstrid med hinanden. Socialdemokraterne er godt klar over, at der er et problem mellem Universitetslovens oprindelige ide om øget selvstyre og den efterfølgende stedse strammere regelstyring.

- I universitetsloven fra 2003 skrev vi, at universiteterne får selvstyre. Dette skal følges op af mindre central styring. Det var hensigten for Socialdemokraterne i 2003. Mere selvstyre og færre regler i bekendtgørelser, siger Kirsten Brosbøl.

Kirsten Brosbøl har siden erfaret, at denne hensigt ikke er blevet realiseret for universiteterne. Derfor vil hun i forbindelse med evalueringen af universitetsloven arbejde for at ændre dette.

- Ministeriet tolker loven på en

anden måde, end Socialdemokraterne gjorde, da loven blev vedtaget. Det har aldrig været tiltænkt at indføre flere regler og mere papirarbejde, siger Kirsten Brosbøl.

Del og behersk

Som sagerne står, sidder regeringen meget solidt på reguleringen af universiteterne og deres bevillinger til forskning og uddannelse. Universiteternes regler og økonomi er styret af mindst tre forskellige love og forhandlinger – finansloven, globaliseringspuljen og universitetsloven. Det er ikke de samme partier, der er med i aftalerne bag de forskellige love.

Regeringen kan altså gøre sin indflydelse gældende i tre forskellige udvalg, hvor forligspartierne skifter fra forhandling til forhandling. Det betyder, at regeringen kan komme med forslag i alle tre forhandlinger, hvis indflydelse på hinanden ikke bliver afdækket og diskuteret, fordi det hver gang er nye partier, de endelige beslutninger forhandles på plads med.

Taxameter-tilskuddet til universiteternes uddannelser fastsættes ved finanslovsforhandlingerne. Igen i år foreslår regeringen, at der skæres to procent af taxametrene. Samtidig skal pengene fra færdiggørelsestaxametret flyttes til en ny taxameterbonusmodel, der skal få de studerende til at blive hurtigere færdige med studiet. Det betyder, at universiteterne kun får taxameterbonus, når den studerende bliver færdig på normeret tid. Finanslovsforhandlingerne foregår mellem regeringen og Dansk Folkeparti.

Socialdemokraterne har tidligere lovet at arbejde på at hæve taxameterbevillingen til de samfundsvidenskabelige uddannelser. Men Socialdemokraterne har ikke indflydelse på det fremlagte taxameterforslag, da de ikke med i finanslovsforhandlingerne.

- Socialdemokraterne arbejder i stedet for at hæve taxametret for samfund og humaniora i globaliseringsforhandlingerne, hvor vi er forligspart, fortæller Kirsten Brosbøl. I forhandling om globaliseringsmidlerne diskuterer Socialdemokraterne netop nu blandt andet fordelingen af midler til strategisk og fri forskning med Det Radikale Venstre, Dansk Folkeparti og regeringen.

Universitetsloven er aftalt mellem Regeringen og Socialdemokraterne. Det bliver først ved en aftalt revision af denne i 2009, at forholdet mellem selvstyre og den centrale regelstyring vil blive taget op af Socialdemokraterne. Indtil da kan universiteterne se langt efter selvstyre.

Regler og økonomi er helt basale styringsredskaber. Styring er efter ministerens mening nødvendig. Og styret, det bliver der.